

گرانولوم آنولر منتشر با تظاهرات بالینی شبیه اریتماجیراتوم ریپنس در یک بیمار دیابتی

دکتر ایرج اسفندیارپور^۱، دکتر فرشید درویش دماوندی^۲، دکتر فرناز فهیمی^۳

۱- دانشیار، ۲- دستیار؛ گروه پوست، ۳- استادیار، گروه رادیولوژی؛ دانشگاه علوم پزشکی کرمان

در این گروه بیماران جزء پاپولر کمتر از اریتما مشخص است. این نوع ضایعات توسعه فرا از مرکز (centrifugal) داشته و ممکن است هیپریگمانتاسیون مرکزی نیز وجود داشته باشد.

مورد زیر، گزارش خانمی ۴۶ ساله و دیابتی است که مبتلا به گرانولوم آنولر منتشر همراه با پلاک‌های قرمز رنگ آنولر و circinate شبیه آنولار اریتما بود. در ابتدا با توجه به علائم بالینی و بافت شناسی تشخیص اریتماجیراتوم ریپنس برای وی مطرح گردید اما یافته‌های آسیب شناسی تشخیص گرانولوم آنولر منتشر را اثبات نمود.

واژه‌های کلیدی: گرانولوم آنولر، اریتما جیراتوم ریپنس، دیابت

فصلنامه بیماریهای پوست، بهار ۱۳۸۳؛ ۲۷: ۱۹۱-۱۸۵

گرانولوم آنولر یک بیماری التهابی خوش خیم پوستی با علت ناشناخته است که تظاهرات بالینی متفاوتی دارد. شایعترین تظاهر بالینی بیماری به صورت پاپولهای گروهی حلقوی به رنگ پوست است که معمولاً از روی اندامها بخصوص سطوح طرفی و پشتی انگشتان، دستها، مچها و پشت پاها شروع می‌شود. انواع بالینی این بیماری مثل لوکالیزه (محدود)، ژنرالیزه (منتشر)، زیرجلدی، خطی، پرفوریتینگ و نوع پچی گزارش شده است. نوع منتشر ممکن است بصورت ضایعات پراکنده و منتشر بخصوص در ناحیه تنه تظاهر نماید و یا به شکل ضایعات آنولار و circinate اریتماتوس شبیه اریتما مولتی فرم، اریتمایگرنس، اریتما آنولاره سنتریفوگوم و یا اریتما جیراتوم ریپنس رخ دهد.

مقدمه

گرانولوم آنولر یک بیماری خوش خیم التهابی پوست است که از نظر بالینی بصورت پاپولها و پلاکهای بدون علامت و یا همراه با خارش مختصر در اندامها بخصوص سطوح پشتی انگشتان و مچ دست و پا مشخص می‌شود. اگرچه این بیماری بدنبال گزش حشرات، اشعه ماورای بنفش، آزمون تویر کولین، عفونت‌های ویروسی (مثل زونا،

اپستین بار ویروس، ایدز)، هوچکین، سرطانهای داخلی، مصرف ویتامین D و آلوپورینول گزارش شده ولی علت اصلی آن ناشناخته مانده است (۱-۱۱).

انواع مختلف بیماری شامل نوع لوکالیزه (محدود) ژنرالیزه (منتشر)، زیرجلدی، خطی، پرفوریتینگ و پچ می‌باشد (۱۳، ۱۲، ۵). شکل منتشر ۱۵ درصد انواع بیماری را تشکیل می‌دهد و به علت بالاتر بودن سن شروع بیماری، احتمال همراهی بیشتر با دیابت و HLAB35، بهبودی خودبخودی کمتر و پاسخ درمانی ضعیف بصورت جداگانه

مؤلف مسئول: دکتر ایرج اسفندیارپور - کرمان، بزرگراه امام، پردیسه افضل پور، مرکز آموزشی - درمانی افضل پور

طبقه‌بندی می‌شود (۱۶-۱۳، ۶). نوع منتشر ممکن است بصورت ضایعات پراکنده و منتشر پاپولر بخصوص در ناحیه پشت و پا به شکل ضایعات آنولر و circinate، که از الحاق پاپولها به یکدیگر با نظم حلقوی بوجود آمده‌اند تظاهر نماید. این ضایعات arcuate dermal erythema نامیده می‌شوند (۱). یکی از شکل‌های مشخص این نوع، پلاک‌های قرمز حلقوی با پاپولهای نامحسوس و گاهی فاقد پاپول است که شبیه اریتما آنولاره ستریفوگوم، اریتما میگرنس، اریتما جیراتوم رینس و اریتما مولتی فرم تظاهر می‌کند. این ضایعات همگی توسعه فرا از مرکز (ستروفوگال) داشته و ممکن است در مرکز هیپرپیگمانتاسیون بر جای بگذارند. دابسکی و همکاران (۱۶) در مطالعه خود در یکصد بیمار مبتلا به گرانولوم آنولر منتشر، وجود ضایعات آنولار اریتما مشابه اریتما آنولار ستریفوگوم را در ۵ بیمار گزارش کرده‌اند. هدف از ارائه این مقاله معرفی بیماری دیابتی مبتلا به گرانولوم آنولر منتشر است که در ابتدا با ضایعات آنولار بر روی تنه مراجعه کرده بود و با توجه به علائم بالینی و بافت شناسی ابتدا تشخیص اریتما جیراتوم رینس برای وی مطرح شد اما یافته‌های بعدی تشخیص گرانولوم آنولر را ثابت کرد که در نوع خود نادر می‌باشد.

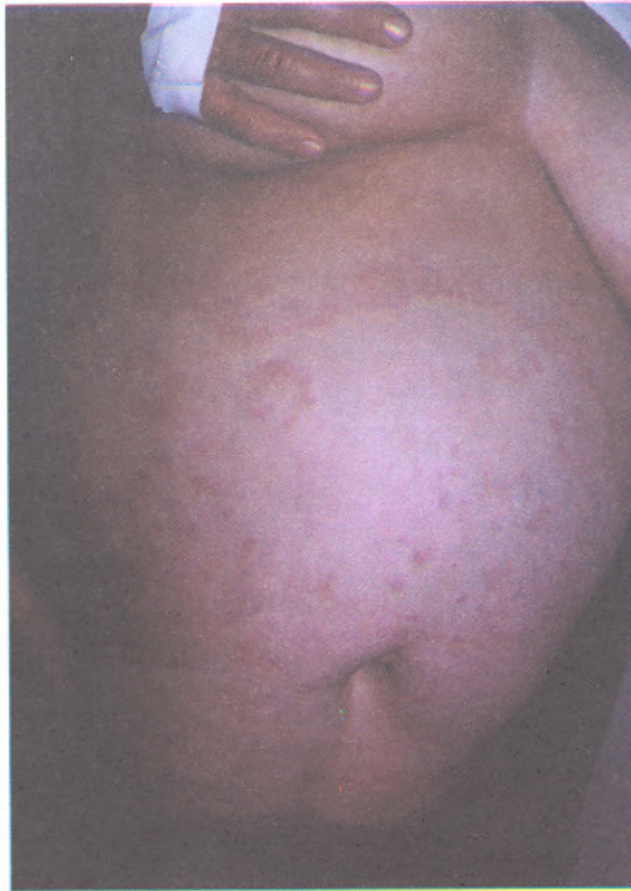
معرفی بیمار

بیمار خانمی ۴۶ ساله و خانه‌دار می‌باشد که بعلت وجود ضایعاتی قرمز با حاشیه برجسته مراجعه نموده است. ضایعات از ۸ ماه قبل از ناحیه شکم شروع شده، به آرامی گسترش یافته و مختصراً خارش داشته‌اند. با مراجعه به پزشک متخصص پوست و با تشخیص‌های بالینی اریتما آنولار ستریفوگوم و اریتما جیراتوم رینس از ضایعه روی شکم نمونه‌برداری شده است. در گزارش آسیب شناسی نمونه فوق هیپرکراتوز مختصر و اسپونژیوز خفیف

همراه ارتشاح لنفو هیستوسیتیک متوسط دور عروق که به درم رتیکولار گسترش داشته است ذکر شده که با اریتما جیراتوم رینس همخوانی داشته است.

در هنگام مراجعه در معاینه بیمار ضایعات بزرگ آنولار قرمز با حاشیه برجسته بر روی قدام تنه و بخصوص شکم وجود داشت. ضایعات پاپولار بصورت منفرد و پا به صورت دسته جات کوچک و اشکال تجمعی دیده می‌شوند. حاشیه برجسته در اکثر نقاط از پاپولهای ریز قرمز متصل به هم تشکیل شده بود و در میان ضایعات بزرگ آنولار ضایعات آنولار کوچک دیده می‌شد که گاهی در حال شکل گرفتن بودند (تصویر شماره ۱). اریتم زمینه‌ای در بعضی مناطق فوق الذکر به چشم می‌خورد. همچنین ضایعات پاپولر قرمز رنگ بصورت منفرد و بعضاً کنار هم در دیستال اندام‌ها بخصوص در پشت دست‌ها و پاها دیده می‌شد (تصویر شماره ۲) که بیمار سابقه آنها را از ۳ ماه قبل ذکر می‌کرد. در صورت، کف دستها و پاها، پروگزیمال اندامها، ناحیه تناسلی و مخاط دهان ضایعه‌ای دیده نشد. سابقه بیماری خاصی بجز دیابت وجود نداشت و بیمار قرص گلی بن کلامید را به صورت نامنظم مصرف می‌نمود. بیمار سابقه ضایعات کهیری بدنال مصرف بادمجان را ذکر می‌کرد. در معاینه فیزیکی بیمار نکته غیرطبیعی دیده نشد. آزمایشهای خونی معمول طبیعی و قندخون ناشتا ۲۲۲ میلیگرم درصد (طبیعی ۱۱۵-۷۰ میلیگرم درصد) گزارش شد و در ادرار بیمار گلوکز ۳+ وجود داشت.

از یک ضایعه پاپولر پشت دست نمونه‌برداری شد که هیپرکراتوز، اسپونژیوز، آکانتوز به همراه دژنراسیون و قطعه قطعه شدن منطقه‌ای الیاف کلاژن در درم که توسط هیستوسیت‌ها و منوسیت‌ها احاطه شده بودند گزارش شد. در رنگ آمیزی alcian blue موسین افزایش یافته بصورت منطقه‌ای دیده می‌شد و نمونه‌برداری انجام شده با گرانول آنولر مطابقت داشت (تصویر شماره ۳). بیمار بعد از انجام آزمایش G6PD تحت درمان با ۱۰۰ میلیگرم داپسون روزانه قرار گرفت و بعد از سه ماه درمان بهبودی کامل پیدا نمود.

تصویر شماره ۱- ضایعات آنولار و circinate روی شکم

تصویر شماره ۲- ضایعات پاپولر اریتماتوس گرانولوم آنولر در ناحیه پشت پا و تحتانی ساق بیمار

گرانولوم آنولر یک بیماری التهابی پوست با علت نامعلوم می‌باشد که تظاهرات بالینی مختلفی دارد. شایعترین شکل بالینی آن نوع کلاسیک بیماری است که بصورت پاپولهای گروهی حلقوی با قوام مختلف و به رنگ پوست بصورت محدود در دست‌ها و پاها دیده می‌شود. این ضایعات در بالغین جوان و در خانم‌ها شایعتر است (۱،۵). به طور معمول در این بیماری گرفتاری مخاطی وجود ندارد ولی شکل‌های غیر معمول در بیماران مبتلا به ایدز و هوچکین دیده شده است (۱۰،۱۷).

به جز نوع کلاسیک بیماری انواع مختلف بالینی بیماری که نادرتر از نوع معمول می‌باشد دیده می‌شود که شامل شکل‌های منتشر، ماکولار، زیرجلدی، پرفوریتینگ، خطی، arcuate dermal erythema و نوع پچی (patchy) می‌باشد. شکل منتشر علاوه بر متعدد و منتشر بودن ضایعات، از نظر توزیع جنس و سن، همراهی با دیابت، شیوع میکروآنزوپاتی و HLAB35 با نوع محدود متفاوت است (۶،۱۴،۱۶). در نوع منتشر برخلاف سایر انواع گرانولوم آنولر، تنه درگیر است و ضایعات بخصوص روی گردن، بازو، ساعد، ساق و سطوح اکستانسور آرنج‌ها شایع هستند، ولی صورت، کف دست و پا، مخاط و ناحیه تناسلی معمولاً درگیر نمی‌شوند. خارش معمولاً دیده نمی‌شود ولی گاهی شکایت اصلی بیماران است. ضایعات ممکن است به صورت گریز از مرکز در طی هفته‌ها تا ماهها بزرگ شوند. این نوع بیماری در ارتباط با ایدز، لنفوم و کارسینوم سرویکال گزارش شده است (۸،۱۰،۱۱،۱۷). مدت متوسط بهبودی خودبخودی ۳-۴ سال است ولی ممکن است در طی ۴ ماه بهبود یابد و یا تا یک دهه طولانی شود (۵،۱۸). شکل نادری از بیماری به نام arcuate dermal erythema وجود دارد که در بعضی از منابع به آن اشاره شده است (۱). در این نوع، ضایعات آنولاریا circinate

اریماتو که با اریماتو مولتی فرم، اریماتو میگرانس، اریماتو جیراتوم ریپس و یا اریماتو آنولار سنتریفوگوم مشابهت دارد ایجاد می‌شود و پاپولها کمتر از اریماتو مشخص هستند. حلقه‌ها بصورت گریز از مرکز گسترش یافته و هیپرپیگمانتاسیون مرکزی ممکن است دیده شود. این شکل بیماری ناشایع بوده و معمولاً روی تنه رخ می‌دهد. در مقایسه با علائم بالینی تشخیص این شکل معمولاً با نمونه برداری پوست است (۱،۱۹). در آسیب‌شناسی گرانولوم آنولر ارتشاح هیستوسیتها و لنفوسیت‌ها به دور عروق وجود دارد. ارتشاح هیستوسیتها یا از نوع اینترستیشیال (ناکامل) در اطراف عروق و بین الیاف کلاژن بدون آرگانیزاسیون واضح است و یا به صورت نردبانی palisading در اطراف ناحیه‌ای از کلاژن تغییر یافته قرار می‌گیرند. نماهای پاتولوژیک بین این دو طیف نیز ممکن است دیده شود. در بعضی از موارد الگوی ارتشاحی به تنهایی دیده شده و اثری از کلاژن تغییر یافته و هیستوسیت‌های نردبانی نیست. تغییرات کلاژن (نکروبیوز) در ۵۳٪ بیماران مبتلا به گرانولوم آنولر منتشر و ۷۹٪ بیماران در شکل محدود دیده می‌شود (۲۰). موسین افزایش یافته علامت (hallmark) گرانولوم آنولر می‌باشد. گاهی مقاطع بافتی، بخصوص در آنهایی که نمای نردبانی هیستوسیت‌ها وجود ندارد موسین افزایش یافته را نشان نمی‌دهند. انفیلتراسیون هیستوسیت‌ها معمولاً در درم میانی و فوقانی قرار دارد ولی گاهی تنها درم سطحی و یا عمقی درگیر است. هیستوسیت‌های چند هسته‌ای بعضاً وجود دارند ولی معمولاً تعداد آنها کم است (۱۹).

بیمار ما به الگویی از گرانولوم آنولر منتشر مبتلا بود که از جهت بالینی با ضایعات آنولار اریماتو مثل اریماتو جیراتوم ریپس و اریماتو آنولار سنتریفوگوم مشابهت دارد. این نوع در بعضی منابع به صورت مجزا بنام arcuate dermal erythema ذکر شده است (۲۱-۱) که از

بخصوص در دیستال اندامها می‌تواند ما را در تشخیص صحیح راهنمایی نماید که در مورد بیمار ما در مراجعه اولیه بدان توجه نشده بود. وجود بیماری دیابت زمینه‌ای توجه پزشک معاینه کننده را به شک بالینی به این بیماری معطوف می‌دارد. بر طبق اطلاعات موجود این مورد اولین گزارش گرانولوم آنولر با علائم شبیه اریتما جیراتوم رینس می‌باشد.

منابع

- 1-Mark VD. Granuloma annulare. In: Fitzpatrick TB, Eisen AZ, Wolf K, et al(eds). *Dermatology in general medicine*. New York: McGraw-Hill, 1999: 1152-56.
- 2-Smith MD, Downie JB, Dicostanzo D. Granuloma annulare. *Int J Dermatol* 1997; 36: 326-33.
- 3-Spencer SA, Fenske NA, Espinoza CG, et al. Granuloma annulare like eruption due to chronic Epstein-Barr virus infection. *Arch Dermatol* 1988; 124: 250-55.
- 4-Binazzi M, Simonetti S, Simonetti V. Granuloma annulare necrobiosis lipoidica and diabetic disease. *Int J Dermatol* 1988; 27: 576-79.
- 5-Cunliffe WJ. Necrobiotic disorders. In Champion RH, Burton JL, Burns DA, et al (eds). *Rook / Wilkinson / Ebling textbook of dermatology*. Oxford: Blackwell Science, 1998: 2297-302 .
- 6-Samlaska CP, Sanderberg GD, Maggio KL, et al. Generalized perforating granuloma

شکلهای ناشایع گرانولوم آنولر منتشر می‌باشد. دابسکی و همکاران در مطالعه خود که در سال ۱۹۸۹ بر روی یکصد بیمار مبتلا به گرانولوم آنولر منتشر انجام شد فقط در پنج بیمار ضایعات شبیه اریتما آنولاره ستریفوگوم را مشاهده نمودند(۱۶). در این پنج بیمار پلاکهای اریتماتوس فاقد پایول بودند.

وجود پایولهای ریز در ضایعات اریتماتو و همچنین وجود ضایعات پایولر گرانولوم آنولر به سایر نواحی

annulare. *J Am Acad Dermatol* 1992; 27: 319-22.

7-Zanolli MD, Powell BL, Mc Calmont T, et al. Granuloma annulare and disseminated herpes zoster. *Int J Dermatol* 1992; 31: 55-57.

8-Setoyama M. Granuloma annulare with Hodgkins disease. *Int J Dermatol* 1994; 36:445-47.

9-Muhlbauer JE, Granuloma annulare. *J Am Acad Dermatol* 1980; 3: 217-30.

10-Christopher JH, Jonathan B. Perforating granuloma annulare in a patient with acquired immuno deficiency syndrome. *Arch Dermatol* 1984; 123: 1217-20.

11-Lo JS, Guitart J, Gergfeld WF. Granuloma annulare associated with metastatic adenocarcinoma. *Int J Dermatol* 1991; 30: 281-83.

12-Wright AL, Buxton PK, McLaren KM. Perforating granuloma annulare. *Int J Dermatol* 1989; 28: 466-67.

- 13-Mutasim DF, Bridges AG. Patch granuloma annulare: Clinicopathologic study of 6 patients. *J Am Acad Dermatol* 2000; 42:417-21.
- 14-Friedman-Birnbaum R. Generalized and localized granuloma annulare. *Int J Dermatol* 1986; 25: 364-66.
- 15-Tan HH, Goh CL. Granuloma annulare. *Annals Academy of Medicine Singapore* 2001; 29: 714-18.
- 16-Dabski K, Winkelmann RK. Generalized granuloma annulare: Clinical and laboratory findings in 100 patients. *J Am Acad Dermatol* 1989; 20: 39-47.
- 17-Nevo Darkos P, Goldenbersch MA. Generalized granuloma annulare post autologous bone marrow transplantation in a Hodgkins disease patients. *Bone Marrow Transplant* 1994; 14: 631-33.
- 18-Dicken CH, Carrington SG, Winkelmann RK. Generalized granuloma annulare. *Arch Dermatol* 1969; 99: 556-63.
- 19-Shapiro PE. Noninfectious granulomas: In Elder D, Elenitsas R, Jaworsky C, et al (eds). *Lever's histopathology of the skin*. Philadelphia: Lippincott, 1997: 328-32.
- 20-Dabski K, Winkelmann RK. Generalized granuloma annulare: histopathology and immunopathology. Systemic review of 100 cases and comparison with localized granuloma annulare. *J Am Acad Dermatol* 1989; 20: 28-39.
- 21-Dahl MV, Goltz RW. Granuloma annulare. In: Fitzpatrick TB, Eisen AZ, Wolff K, et al (eds). *Dermatology in general medicine*. New York:McGraw-Hill, 1987: 1018-22.